প্ৰতিবেদনযোগ্য

ভাৰতৰ উচ্চতম ন্যায়ালয়

দেৱানী আপীল অধিকাৰক্ষেত্ৰ

২০১২ চনৰ দেৱানী আপীল নং ৮২৬০

মাৰ্কিয়ো টাডো ... আপীলকাৰী

বনাম

টাকাম ছোৰাং ... প্ৰতিবাদী

ৰা য়

ন্যায়াধীশ এইচ. এল. গোখালে

লোক প্ৰতিনিধিত্ব আইন, ১৯৫১-ৰ ধাৰা ১১৬এ-ৰ অধীনত এই পৰিণিয়ত আবেদনে গৌহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ১২.১১.২০১২ তাৰিখৰ ৰায় আৰু আদেশক প্ৰত্যাহ্বান জনায়, য'ত প্ৰতিবাদী নং ১-য়ে দাখিল কৰা ২০০৯ চনৰ নিৰ্বাচনী আবেদন নং ১(এ.পি.)-ৰ অনুমতি দিয়া হয়, ২০১২ চনৰ নিৰ্বাচন আবেদন নং ১(এ.পি.) হিচাপে পুনৰ নামাকৰণ কৰা হয়, যাৰ দ্বাৰা অৰুণাচল প্ৰদেশ বিধানসভাৰ ২০-তালী (অনুসূচীত জনজাতি) সমষ্টিৰ পৰা আপীলকাৰীৰ নিৰ্বাচন বাতিল ঘোষণা কৰা হৈছিল, আৰু য'ত প্ৰথম প্ৰতিবাদীক উক্ত সমষ্টিৰ পৰা ৰাজ্যিক বিধানসভালৈ নিৰ্বাচিত ঘোষণা কৰা হৈছিল। উক্ত ৰায় আৰু আদেশ গৃহীত হোৱাৰ পিছত আপীলকাৰীয়ে উক্ত আদেশ স্থগিত ৰখাৰ বাবে আবেদন জনায় আৰু বিদ্বান ন্যায়াধীশে ১৬.১১.২০১২ তাৰিখৰ আদেশৰ জৰিয়তে উক্ত ৰায় আৰু আদেশৰ তাৰিখৰ পৰা ১৪ দিনৰ বাবে বিবাদিত ৰায় আৰু আদেশ স্থগিত ৰাখে। তেওঁ স্পষ্ট কৰি দিয়ে যে আপীলকাৰীয়ে বিধানসভাৰ কাৰ্য্যবিধিত অংশগ্ৰহণ কৰাৰ অধিকাৰ থাকিব, কিন্তু ভোটদানৰ অধিকাৰ নাথাকিব আৰু বিধানসভাৰ নিৰ্বাচিত সদস্য হিচাপে কোনো ধৰণৰ পাৰিশ্ৰমিকৰ অধিকাৰী নহ'ব। ইয়াৰ

পিছত এই আবেদন ২৭.১১.২০১২ তাৰিখে গ্ৰহণ কৰা হয়, আৰু সেই তাৰিখে এই আদালতে গৃহীত কৰা আদেশৰ দ্বাৰা, ১৬.১১.২০১২ তাৰিখৰ ওপৰোক্ত আদেশ বাহাল ৰাখিবলৈ নির্দেশ দিয়া হৈছিল। পৰৱৰ্তী সময়ত পৰৱৰ্তী আদেশ নোহোৱালৈকে এই অন্তৰৰ্তীকালীন আদেশ অব্যাহত ৰখা হৈছিল।

২. এই আপীলৰ সূচনা কৰা তথ্যসমূহ এনেধৰণৰ — ২০০৯ চনৰ অক্টোবৰ মাহত অনুষ্ঠিত হোৱা ২০-তালী (অনুসূচীত জনজাতি) বিধানসভা সমষ্টিৰ পৰা অৰুণাচল প্ৰদেশ বিধানসভাৰ নির্বাচনত আপীলকাৰী আৰু ১ নং প্ৰতিবাদীয়ে প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰিছিল। নির্বাচন অনুষ্ঠিত হোৱাৰ সময়ত ১ নং প্ৰতিবাদী উক্ত সমষ্টিৰ পৰা অধিষ্ঠিত বিধায়ক আছিল, আৰু ৰাজ্যখনত ভাৰতীয় ৰাষ্ট্ৰীয় কংগ্ৰেছে গঠন কৰা চৰকাৰ ক্ষমতাত আছিল। আপীলকাৰীজন পিপলছ পার্টি অফ অৰুণাচল প্ৰদেশ (পিপিএ)-ৰ প্ৰাৰ্থী আছিল, আৰু ১ নং প্ৰতিবাদী ভাৰতীয় ৰাষ্ট্ৰীয় কংগ্ৰেছৰ প্ৰাৰ্থী আছিল। ১৩.১০.২০০৯ তাৰিখে ভোটদান হৈছিল, আৰু আপীলকাৰীক ২২.১০.২০০৯ তাৰিখে, তেওঁৰ নিকটতম প্ৰতিদ্বন্দ্বী ১ নং প্ৰতিবাদীক ২৭১৩ টা ভোটৰ ব্যৱধানত পৰাস্ত কৰি, নির্বাচিত ঘোষণা কৰা হৈছিল। ১ নং প্ৰতিবাদীয়ে নির্বাচন আবেদন নং ০১/২০০৯ দাখিল কৰিছিল, য'ত তেওঁ দুৰ্নীতিপূৰ্ণভাৱে বুথ দখল কৰাৰ অভিযোগ উত্থাপন কৰি আপীলকাৰীৰ নির্বাচনক প্ৰত্যাহ্বান জনাইছিল।

৩. এই ২০-তালী (অনুসূচীত জনজাতি) বিধানসভা সমষ্টি দুটা চক্ৰৰে গঠিত অৰ্থাৎ (১) তালী আৰু (২) পিপচ'ৰাং। প্ৰতিটো চক্ৰত ১০-টাকৈ ভোটকেন্দ্ৰ আছিল। ১ নং প্ৰতিবাদীয়ে অভিযোগ কৰিছিল যে তালী চক্ৰৰ পৰা দুটা ভোটকেন্দ্ৰ অৰ্থাৎ (১)৭-ৰয়িং আৰু (২)২-ৰুহিত থকা বাকচসমূহ (ইভিএম থকা) আপীলকাৰীৰ দলৰ কৰ্মকৰ্তাই অবৈধভাৱে আঁতৰাই পেলাইছিল আৰু আপীলকাৰীৰ সপক্ষে একচেটিয়াভাৱে ভোটদান কৰিছিল। প্ৰকৃত ভোটাৰসকলক ভোটদান কৰাৰ অধিকাৰ প্ৰয়োগ কৰিবলৈ দিয়া হোৱা নাছিল কাৰণ

আপীলকাৰীৰ দুষ্কৃতিকাৰীয়ে তেওঁলোকক প্ৰাণে মৰাৰ ভাবুকি দিছিল। এই দাবী কৰা হৈছিল যে এই দুটা ভোটকেন্দ্ৰত প্ৰথম প্ৰতিবাদীৰ পোলিং এজেণ্টে ১৫.১০.২০০৯ তাৰিখে এই দুটা ভোটকেন্দ্ৰত সংঘটিত হোৱা ঘটনাবোৰৰ বিষয়ে সহকাৰী নিৰ্বাচন প্ৰাধিকাৰীক যৌথভাৱে অৱগত কৰিছিল। আৰু অভিযোগ কৰা হৈছিল যে এনে ঘটনা আৰু ৬ টা ভোটকেন্দ্ৰত সংঘটিত হৈছিল।

৪. আবেদনৰ ৯ নং দফাত কোৱা হৈছিল যে এই ৮-টা ভোটকেন্দ্ৰৰ (আবেদনৰ ৭ নং দফাত উল্লেখ কৰা) ইভিএম আৰু ১৭এ নং প্ৰ-পত্ৰ (ভোটাৰৰ পঞ্জীয়ন)-ৰ প্ৰতিপৰ্ণ, ফৰেনছিক পৰীক্ষা আৰু অন্যান্য পৰীক্ষাৰ বাবে মহামান্য আদালতলৈ লৈ যোৱাটো প্ৰয়োজনীয় যাতে গোচৰটোৰ সঠিকভাৱে বিচাৰ কৰিব পৰা যায়। দাবী কৰা হৈছিল যে এই ৮টা ভোটকেন্দ্ৰত আপীলকাৰীয়ে লাভ কৰা ভোটৰ সংখ্যা আছিল ৩৭৬৩, আৰু যদিহে সেইবোৰ আপীলকাৰীৰ ভোটৰ পৰা আঁতৰাই দিয়া হয় তেন্তে ১ নং প্ৰতিবাদী নিৰ্বাচিত ঘোষিত হ'ব। প্ৰাৰ্থনা কৰা হৈছিল যে (i) আবেদনৰ ৭ নং দফাত বৰ্ণনা কৰা এই ৮ টা ভোটকেন্দ্ৰৰ ভোটাৰ পঞ্জীৰ প্ৰতিপৰ্ণ (প্ৰ-পত্ৰ ১৭-এ), (ii) এই ৮ টা ভোটকেন্দ্ৰৰ ইভিএম, আৰু (iii) ২০-তালী (অনুসূচীত জনজাতি) বিধানসভা সমষ্টিৰ সৈতে জড়িত নথি খুজি পঠোৱা হওঁক, আৰু ৮ টা ভোটকেন্দ্ৰত আপীলকাৰীৰ সপক্ষে বুথ দখলৰ দ্বাৰা লাভ কৰা ভোট, কিয় অবৈধ বুলি ঘোষণা কৰা উচিত নহয়, আৰু ২২.১০.২০০৯ তাৰিখৰ নিৰ্বাচনী আদেশ বাতিল বুলি কিয় ঘোষণা কৰা উচিত নহয়, আৰু কিয় ১ নং প্ৰতিবাদীক নিৰ্বাচিত প্ৰাৰ্থী হিচাপে ঘোষণা কৰিব নালাগে তাৰ কাৰণ দেখুৱাবলৈ আপীলকাৰীক নিৰ্দেশ দিয়া হওঁক।

৫. আপীলকাৰীয়ে লিখিত জবাব দাখিল কৰি এই আবেদনৰ বিৰুদ্ধে প্ৰতিদ্বন্দ্বিতা কৰে। তেওঁ কয় যে তেওঁ বা তেওঁৰ এজেণ্টসকলে কোনো ধৰণৰ অন্যায় উপায় ব্যৱহাৰ কৰা নাই আৰু লগতে কয় যে ৮টা ভোটকেন্দ্ৰত অবৈধ পদ্ধতি অৱলম্বন কৰা বুলি উত্থাপন কৰা

অভিযোগ সম্পূৰ্ণ মিছা। তেওঁ কয় যে নিৰ্বাচনসমূহ স্বচ্ছ আৰু নিকাভাৱে শান্তিপূৰ্ণভাৱে অনুষ্ঠিত কৰা হৈছিল। ভোটকেন্দ্ৰত অস্ত্ৰ-শস্ত্ৰ, গোলাবাৰুদ লৈ আৰক্ষী জোৱানে নিৰাপত্তা প্ৰদান কৰে। কোনো বুথ দখল কাৰ্য বা অপৰাধমূলকভাৱে ভয় দেখুওৱা কাৰ্য সংঘটিত হোৱা নাছিল। ইভিএম আৰু ভোটাৰৰ প্ৰতিপৰ্ণ গ্ৰহণ যথাযথভাৱে পৰীক্ষা কৰা হৈছিল আৰু এইবোৰৰ কোনো এখন নথি-পত্ৰ খুজি পঠোৱাৰ প্ৰয়োজন নাছিল, নাইবা নিৰ্বাচন বাতিল ঘোষণা কৰাৰ কোনো প্ৰশ্নও নাছিল।

৬. তাৰ পিছত বিদ্বান ন্যায়াধীশে ৮.৩.২০১০ তাৰিখৰ আদেশৰ দ্বাৰা নিম্নলিখিত বিষয়সমূহ প্ৰস্তুত কৰিছিল:- (১) নিৰ্বাচন আবেদনখন আগবঢ়াই নিব পাৰি নেকি?; (২) ৭-ৰয়িং ভোটকেন্দ্ৰৰ নিৰ্বাচন দল আৰু ইভিএম-ক ১২.১০.২০০৯ তাৰিখে পিপিএ কৰ্মীয়ে অপহৰণ কৰিছিল নেকি?; (৩) ২-ৰুহি আৰু ৫-গুচি ভোটকেন্দ্ৰত ১৩.১০.২০০৯ তাৰিখে আবেদনকাৰীকে ধৰি পিপিএ কৰ্মীয়ে বুথ দখল কৰিছিল নেকি?; (৪) আন ৫টা ভোটকেন্দ্ৰৰ যিকোনো ভোটকেন্দ্ৰত বুথ দখলৰ কোনো অপৰাধ সংঘটিত হৈছিল নেকি?; (৫) নিৰ্বাচন আবেদনৰ ১ৰ পৰা ৯-লৈকে পৰিশিষ্টসমূব ভুৱা, সংযোজিত আৰু পৰৱৰ্তী চিন্তা নেকি?; (৬) নিৰ্বাচিত ঘোষণা হোৱা প্ৰাৰ্থী মাৰ্কিয়ো টাডোৰ নিৰ্বাচন বাতিল ঘোষণা কৰাৰ যোগ্য নেকি? আৰু (৭) নিৰ্বাচন আবেদনকাৰী নিৰ্বাচিত বুলি ঘোষিত হোৱাৰ অধিকাৰী নেকি?

৭. মন কৰিবলগীয়া যে, সাক্ষ্য প্ৰদৰ্শন আৰম্ভ হোৱাৰ আগতেই প্ৰথম প্ৰতিবাদীয়ে উক্ত নিৰ্বাচনী আবেদনত ২০১০ চনৰ অন্তৰৰ্তীকালীন আবেদন নং ৬ ২৯ মাৰ্চ, ২০১০ তাৰিখে দাখিল কৰিছিল। ইয়াৰ ১ নং দফাত তেওঁ তলত দিয়া ধৰণে যুক্তি প্ৰদান কৰিছিল:-

> *"১. আপোনাৰ আবেদনকাৰীসকলে উল্লেখ কৰিবলৈ বিচাৰে যে সেই ৮-টা ভোটকেন্দ্ৰৰ অৰ্থাৎ ২০-তালী (অনুসূচীত জনজাতি) বিধানসভা সমষ্টিৰ (i) গিবা, (ii) টুংমাৰ, (iii) ১৫-ৰিচিক, (iv) ৭-ৰয়িং, (v) ১০-য়াৰ্ডা, (vi) ৫-গুচি, (vii) ৮-ডোটে, (viii) ২-ৰুহি ভোটকেন্দ্ৰৰ প্ৰায় ১০০০ ভোটাৰৰ ১৩-(অনুসূচীত জনজাতি) ইটানগৰ*

বিধানসভা সমষ্টিৰ ৩৮টা বিভিন্ন ভোটকেন্দ্ৰত দ্বৈত প্ৰৱেশ আছে। যিমানলৈকে আপোনাৰ আবেদনকাৰী জ্ঞাত, ২০-(অনুসূচীত জনজাতি) তালী বিধানসভা সমষ্টিৰ সেই ৮টা ভোটকেন্দ্ৰৰ অৰ্থাৎ (i) ৬-গিবা, (ii) ৪-টুংমাৰ, (iii) ১৫-ৰিচিক, (iv) ৭-ৰয়িং, (v) ১০-য়াৰ্ডা, (vi) ৫-গুচি, (vii) ৮-ডোটে, (viii) ২-ৰুহি ভোটকেন্দ্ৰৰ ভোটাৰৰ ৮০% ভোটাৰে ১৩-(অনুসূচীত জনজাতি) ইটানগৰ বিধানসভা সমষ্টিত ভোটদান কৰিছে, ২০-(অনুসূচীত জনজাতি) তালী সমষ্টিত নহয়।"

ইয়াৰ পিছত তেওঁ ইটানগৰ সমষ্টিৰ ৩৮টা ভোটকেন্দ্ৰৰ এখন তালিকা দিয়ে। তেওঁ দাবী কৰে যে মুঠ ১৩০৪ গৰাকী ভোটাৰ আছে, যিসকলৰ নাম সেই ৩৮-টা ভোটকেন্দ্ৰত আছিল। সেয়েহে তেওঁ পাপুম পাৰে জিলাৰ নিৰ্বাচন প্ৰাধিকাৰীৰ পৰা ১৩-(অনুসূচিত জনজাতি) ইটানগৰ বিধানসভা সমষ্টিৰ উপৰোক্ত ৩৮-টা ভোটকেন্দ্ৰৰ ভোটাৰ প্ৰতিপৰ্ণৰ (প্ৰ-পত্ৰ ১৭এ) পঞ্জীৰ নথি খুজি পঠোৱাৰ বাবে প্ৰাৰ্থনা কৰে।

৮. এই আবেদনৰ বিৰোধিতা আপীলকাৰীয়ে কৰিছিল। বিজ্ঞ একক ন্যায়াধীশে প্ৰতিবাদী নং ১-ৰ হৈ আগবঢ়োৱা তথ্যসমূহ লক্ষ্য কৰিছিল। তেওঁ লগতে আপীলকাৰীৰ হৈ দাখিল কৰা তথ্যসমূহো লক্ষ্য কৰিছিল যে নিৰ্বাচনী আবেদনত দ্বৈত নামভৰ্তিৰ কোনো অভিযোগ নাই, আৰু এই সন্দৰ্ভত কোনো বিষয় উত্থাপন কৰা হোৱা নাই, আৰু সেয়েহে আবেদনখন খাৰিজ কৰা উচিত। তথ্যসমূহ লক্ষ্য কৰি বিজ্ঞ একক ন্যায়াধীশে ৩১.০৩.২০১০ তাৰিখৰ আদেশৰ জৰিয়তে উক্ত আবেদনখন নাকচ কৰি কয় *"মোৰ মতে আবেদনকাৰীয়ে বিচৰা নথিসমূহ এই পৰ্যায়ত আহ্বান কৰাটো ন্যায্য নহয়।"*

৯. যেতিয়া প্ৰমাণ লিপিবদ্ধ কৰা হৈছিল, গোচৰীয়া পক্ষৰ সাক্ষী (১)-এ কৈছিল যে ১ জন ব্যক্তিয়ে আন এজন ব্যক্তিৰ বাবে ভোট দিছিল। গোচৰীয়া পক্ষৰ সাক্ষী (২)-এ কৈছিল যে তেওঁক ভোটকেন্দ্ৰত প্ৰৱেশ কৰিবলৈ দিয়া হোৱা নাছিল, আৰু তথাপিও তেওঁ কৈছিল যে তাত এককভাৱে ভোটদান কৰা হৈছিল। গোচৰীয়া পক্ষৰ সাক্ষী (৩), ১ নং প্ৰতিবাদীৰ পোলিং

এজেণ্ট আছিল, কিন্তু তেওঁ উল্লেখ কৰা নাছিল যে তেওঁ ভোটকেন্দ্ৰত হোৱা ঘটনাৰ বিষয়ে কোনো অভিযোগ দাখিল কৰিছিল। গোচৰীয়া পক্ষৰ সাক্ষী (৪)-এ কৈছিল যে তেওঁক ভোটকেন্দ্ৰত প্ৰৱেশ কৰিবলৈ দিয়া হোৱা নাছিল। তেওঁ উল্লেখ কৰিছিল যে দুয়োটা দলৰ কৰ্মীক ভোটকেন্দ্ৰত প্ৰৱেশ কৰিবলৈ দিয়া হোৱা নাছিল, কিন্তু একে সময়তে তেওঁ কৈছিল যে দুয়োটা দলৰ পোলিং এজেণ্ট ভোটকেন্দ্ৰৰ ভিতৰত আছিল। তেওঁ কোনো অভিযোগ দাখিল কৰা নাই। গোচৰীয়া পক্ষৰ সাক্ষী (৫) এ কিছু গুৰুত্বপূৰ্ণ বক্তব্য আগবঢ়ায়। তেওঁ কয় যে তেওঁ ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছৰ এজেণ্ট (অভিকৰ্তা), আৰু তেওঁক নিজৰ প্ৰাৰ্থীৰ হৈ ভোট দিবলৈ বাধ্য কৰা হৈছে। তেওঁ লগতে কয় যে তেওঁ অধিষ্ঠাতা বিষয়াৰ ওচৰত কোনো অভিযোগ দাখিল কৰা নাই। গোচৰীয়া পক্ষৰ সাক্ষী (৬)-এও একেধৰণৰ আমোদজনক বক্তব্য আগবঢ়ায় এই অৰ্থত যে ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছৰ সপক্ষে কেইটামান ভোট দিয়াৰ প্ৰস্তাৱ দিয়া হৈছিল। মন কৰিবলগীয়া যে তেওঁ ভোটদান কৰা ভোটকেন্দ্ৰত ভাৰতীয় জাতীয় কংগ্ৰেছে ৪২টা ভোট লাভ কৰিছিল। গোচৰীয়া পক্ষৰ সাক্ষী (৭) ৰয়িং ভোটকেন্দ্ৰত প্ৰথম উত্তৰদাতাৰ পোলিং এজেণ্ট আছিল। তেওঁ অভিযোগ দাখিল কৰা বুলি দাবী কৰে যদিও সেই অভিযোগ কোনে লিখিছিল সেয়া তেওঁ নাজানে। গোচৰীয়া পক্ষৰ সাক্ষী (৮)-এ তেওঁৰ জেৰাত কৈছিল যে কোনো নিৰ্বাচনী বিষয়াক অপহৰণ কৰা হৈছে নে নাই সেয়া তেওঁ নাজানে। গোচৰীয়া পক্ষৰ সাক্ষী (৯)-এ এটা আমোদজনক বক্তব্য দিয়ে যে তেওঁক ভাৰতীয় ৰাষ্ট্ৰীয় কংগ্ৰেছৰ হৈ কিছু ভোট দিবলৈ বাধ্য কৰা হৈছিল।

১০. ইয়াৰ পিছত প্ৰথম প্ৰতিবাদী গোচৰীয়া পক্ষৰ সাক্ষী (১০) ৪.৪.২০১০ তাৰিখে সাক্ষীৰ কাঠগড়াত হাজিৰ হয়। সাক্ষী হিচাপে নিজ পক্ষৰ দ্বাৰা তেওঁক সোধপোছ কৰাৰ সময়ত তেওঁ উল্লেখ কৰে যে তেওঁ ১৫.১০.২০০৯ তাৰিখে ২০-তালী (অনুসূচীত জনজাতি) বিধানসভা সমষ্টিৰ নিৰ্বাচন প্ৰাধিকাৰীলৈ ফেক্স বাৰ্তা প্ৰেৰণ কৰি ২-ৰুহি আৰু ৭-ৰয়িং ভোটকেন্দ্ৰত বুথ

জব্দ কৰাৰ অভিযোগ উত্থাপন কৰিছিল। তেওঁ উল্লেখ কৰে যে তেওঁ আৰু ৬টা ভোটকেন্দ্ৰত বুথ জব্দ হোৱাৰ বিষয়ে অভিযোগ কৰিছিল, আৰু অভিযোগৰ প্ৰতিলিপি দাখিল কৰিছিল। তেওঁ কয় যে আপীলকাৰীৰ সপক্ষে একটচেটিয়াভাৱে ভোটদান কৰা হৈছিল, আৰু প্ৰথম প্ৰতিবাদীৰ ভোটাৰসকলক ভাবুকি দিয়া হৈছিল আৰু ভোটদান কৰিবলৈ দিয়া হোৱা নাছিল। তেওঁ পুনৰ কয় যে ২০-তালী (অনুসূচীত জনজাতি)ৰ লগতে ইটানগৰ (অনুসূচীত জনজাতি) বিধানসভা সমষ্টিৰ নিৰ্বাচন তালিকাত বৃহৎ সংখ্যক ভোটাৰৰ দ্বৈত প্ৰৱেশ আছে। তেওঁলোকে প্ৰকৃততে ১৩(অনুসূচীত জনজাতি) ইটানগৰ বিধানসভা সমষ্টিৰ ৩৮টা ভিন্ন ভোট কেন্দ্ৰত ভোটদান কৰিছিল, আৰু তেওঁলোকৰ ঠাইত আপীলকাৰীৰ দুষ্কৃতিকাৰীয়ে তালী সমষ্টিত ভোটদান কৰিছিল। দুয়োটা সমষ্টিৰ নিৰ্বাচনী তালিকা প্ৰদৰ্শন কৰিব লাগিছিল। তেওঁ আৰু আঙুলিয়াই দিয়ে যে ২-ৰুহি ভোটকেন্দ্ৰৰ পৰা মাৰ্কিয়ো টামা নামৰ এজন মৃত ব্যক্তিৰ নামত ভোটদান কৰা হৈছিল, আৰু সংশ্লিষ্ট ব্যক্তিজনৰ মৃত্যুৰ প্ৰমাণপত্ৰ উপস্থাপন কৰা হৈছিল।

১১. প্ৰথমজন প্ৰতিবাদীয়ে ৯.৬.২০১০ তাৰিখে তেওঁৰ জেৰাত স্বীকাৰ কৰিছিল যে তেওঁ বিধানসভাৰ দুয়োটা সমষ্টিতে ভোটাৰৰ দ্বৈত নামভৰ্তিৰ সন্দৰ্ভত নিৰ্বাচনী আবেদনত কোনো অভিযোগ দিয়া নাই। তেওঁ স্বীকাৰ কৰিছিল যে তেওঁ জানিছিল যে নিৰ্বাচন অনুষ্ঠিত হোৱাৰ পূৰ্বে সংশ্লিষ্ট কৰ্তৃপক্ষই চূড়ান্ত নিৰ্বাচনী তালিকা প্ৰকাশ কৰিছিল, যাৰ পূৰ্বে সংশ্লিষ্ট ভোটাৰসকলৰ তথ্যৰ বাবে খচৰা তালিকা প্ৰকাশ কৰা হৈছিল, আৰু তেওঁ দুয়োটা সমষ্টিত দ্বৈত নামভৰ্তিৰ সন্দৰ্ভত সংশ্লিষ্ট কৰ্তৃপক্ষৰ সন্মুখত কোনো অভিযোগ দাখিল কৰা নাছিল। তেওঁ এইটো উল্লেখ কৰি ব্যাখ্যা কৰিছিল যে এনে দ্বৈত নামভৰ্তি হৈছিল বুলি তেওঁ জনা নাছিল। ইতিমধ্যে মৃত্যু হোৱা মাৰ্কিয়ো টামাৰ নামত প্ৰকৃততে কোনে ভোট দিছিল সেয়া তেওঁ ক'ব পৰা নাছিল।

১২. প্ৰথম প্ৰতিবাদীয়ে স্বীকাৰ কৰিছিল যে তেওঁ সকলো ভোটকেন্দ্ৰত নিজৰ পোলিং এজেণ্ট নিযুক্তি দিছিল। তেওঁ পোলিং এজেণ্টৰ কৰ্তব্যৰ বিষয়ে জানিছিল য'ত ভোটদানৰ সময়ত কোনো ধৰণৰ ভুৱা প্ৰৱঞ্চনা ধৰা পৰিলে সংশ্লিষ্ট অধিষ্ঠাতা বিষয়াৰ ওচৰত ২/ টকাৰ মাচুলৰ সৈতে নিৰ্ধাৰিত প্ৰ-পত্ৰ পূৰণ কৰি আপত্তি উত্থাপন কৰাটোও আছিল। তেওঁ কৈছিল যে তেওঁৰ পোলিং এজেণ্টসকলক ভোটগ্ৰহণ কেন্দ্ৰত প্ৰৱেশ কৰিবলৈ দিয়া হোৱা নাছিল, আৰু আপীলকাৰীয়ে নিযুক্তি দিয়া প্ৰাৰ্থীসকলে প্ৰথম প্ৰতিবাদীৰ বাবে ভুৱা পোলিং এজেণ্ট হিচাপে কাম কৰিছিল। তেওঁ অৱশ্যে স্বীকাৰ কৰিছিল যে তেওঁ নিৰ্বাচনী আবেদনত উল্লেখ কৰা নাই যে অপৰ পক্ষই নিযুক্তি দিয়া প্ৰাৰ্থীসকলে তেওঁৰ বাবে ভুৱা পোলিং এজেণ্ট হিচাপে কাম কৰিছিল। তেওঁ আৰু স্বীকাৰ কৰিছিল যে নিৰ্বাচন প্ৰাধিকাৰীৰ ওচৰত তেওঁৰ অভিযোগত সকলো ৮ টা ভোটকেন্দ্ৰৰ কথা উল্লেখ কৰা হোৱা নাছিল। ইয়াত মাত্ৰ ২ টা ভোটকেন্দ্ৰৰ কথা উল্লেখ কৰা হৈছিল। তেওঁ এইটোও স্বীকাৰ কৰিছিল যে তেওঁ বুথ দখলৰ সৈতে জড়িত ব্যক্তিসকলৰ নাম উল্লেখ কৰা নাছিল। তেওঁ নিজৰ পক্ষৰ পক্ষৰ বাবে প্ৰদান কৰা সাক্ষত এইদৰে উল্লেখ কৰিছিল-

> *"বুথ দখল কৰা পক্ষই ভুৱা ধৰণেৰে অইনৰ নামত ভোটদান কৰাৰ সন্দৰ্ভত মোৰ কোনো প্ৰত্যক্ষ প্ৰমাণ নাই যদিও সংগ্ৰহ কৰা আঙুলিৰ ছাপ আৰু বুঢ়া আঙুলিৰ ছাপ সংশ্লিষ্ট ভোটকেন্দ্ৰৰ প্ৰ-পত্ৰ ১৭ক-ত দিয়া স্বাক্ষৰসমূহ সংশ্লিষ্ট ভোটৰ সৈতে তুলনা কৰিলে প্ৰমাণ কৰিব পাৰি।"*

১৩. প্ৰথমজন প্ৰতিবাদীয়ে ৰুহি আৰু ৰয়িং নামৰ দুটা ভোটকেন্দ্ৰত বুথ দখল সংঘটিত হৈছিল বুলি এই ভিত্তিত অভিযোগ কৰিছিল যে ৰুহিত প্ৰথম প্ৰতিবাদীয়ে আপীলকাৰীয়ে ৬৯৭-টা ভোট লাভ কৰাৰ বিপৰীতে মাত্ৰ ৩-টা ভোট পাইছিল, আৰু ৰয়িঙত তেওঁ আপীলকাৰীয়ে ১১৯৬-টা ভোট লাভ কৰাৰ বিপৰীতে মাত্ৰ এটা ভোট পাইছিল। এই দিশত তেওঁক কোৱা হৈছিল যে এই সমষ্টিত দুটা চক্ৰ আছে, যেনে তালী আৰু পিপচ'ৰাং। ওপৰৰ দুটা ভোটকেন্দ্ৰ

তালী চক্ৰত আছিল। প্ৰথমজন প্ৰতিবাদীয়ে স্বীকাৰ কৰিছিল যে নিৰ্বাচিত প্ৰাৰ্থীয়ে ১১-ভোবিয়া ভোটকেন্দ্ৰত কোনো ভোট লাভ কৰা নাছিল। লগতে তেওঁ স্বীকাৰ কৰিছিল যে নিৰ্বাচিত প্ৰাৰ্থীয়ে ১৩-জাৰা ভোটকেন্দ্ৰত মাত্ৰ ৭-টা ভোট লাভ কৰিছিল, দুয়োটা পিপচ'ৰাং চক্ৰত পৰে। তাৰ পিছত তেওঁ স্বীকাৰ কৰিছিল যে –

> *"এইটো সঠিক হ'ব পাৰে যে প্ৰাৰ্থীয়ে কম ভোট লাভ কৰাটো এটা নিৰ্দিষ্ট অঞ্চলৰ জনসাধাৰণৰ সৈতে তেওঁৰ কম সম্পৰ্ক থকাৰ বাবে হ'ব পাৰে আৰু ই নিৰ্বাচনত পৰাস্ত হোৱাৰ অন্যতম কাৰণ হ'ব পাৰে।"*

প্ৰথমজন প্ৰতিবাদীয়ে এইটোও স্বীকাৰ কৰিছিল যে সকলো ভোটকেন্দ্ৰত মাইক্ৰ অবজাৰভাৰ নিযুক্তি দিয়া হৈছিল আৰু নিৰ্বাচনৰ সময়ত প্ৰয়োজন অনুসৰি সকলো কামতে ব্যৱহাৰৰ বাবে তেওঁলোকক ডিজিটেল কেমেৰা প্ৰদান কৰা হৈছিল।

১৪. সেই পৰ্যায়তে প্ৰথমজন প্ৰতিবাদীয়ে ২০১০ চনৰ ২৯ জুনত আন এখন আবেদন দাখিল কৰিছিল, অৰ্থাৎ ২০১০ চনৰ বিবিধ গোচৰ নং ০৫(এ পি)। সেই আবেদনত তেওঁ পুনৰ কৈছিল যে পূৰ্বে উল্লেখ কৰা ৮টা ভোটকেন্দ্ৰৰ কিছুমান ভোটাৰৰ ১৩ ইটানগৰ (অনুসূচীত জনজাতি) বিধানসভা সমষ্টিৰ ৩৮টা বিভিন্ন ভোটকেন্দ্ৰত দ্বৈত প্ৰৱেশ আছে। ২ নং দফাত তেওঁ উল্লেখ কৰিছিল যে সেই ৮-টা ভোটকেন্দ্ৰৰ পৰা তালী সমষ্টিৰ ৩০% ভোটাৰে ইটানগৰত ভোটদান কৰিছিল, তালীত নহয়, আৰু তেওঁলোকৰ ঠাইত আপীলকাৰীৰ হৈ দ্বৈত ভোটদান কৰা হৈছিল, আৰু সেয়েহে ১৩-অনুসূচীত জনজাতি ইটানগৰ বিধানসভা সমষ্টিৰ অন্তৰ্গত ৩৮-টা ভোটকেন্দ্ৰৰ পৰা ভোটাৰসকলৰ প্ৰতিপৰ্ণ (প্ৰ-পত্ৰ ১৭ক) সংগ্ৰহ কৰাটো প্ৰয়োজনীয় আছিল। আপীলকাৰীয়ে এই আবেদনৰ বিৰোধিতা কৰিছিল। আপীলকাৰীৰ অধিবক্তাই দাবী কৰিছিল যে গোচৰটো আগবঢ়াবলৈ এইটো এটা নিৰ্দিষ্ট উদ্দেশ্যবিহীন তদন্ত আছিল। কিন্তু এইবাৰ বিদ্বান ন্যায়াধীশে লক্ষ্য কৰিলে যে:

"এই অভিযোগটো নতুন যেন লাগে, কিন্তু যেতিয়া ইয়াক ভালদৰে পৰীক্ষা কৰা হয়, তেতিয়া ই বুথ দখলৰ পৰিসৰৰ অন্তৰ্ভুক্ত হয় কাৰণ ভুৱা পদ্ধতিৰে আনৰ নামত ভোট দিয়াটো অবৈধ পদ্ধতি বা অবৈধ আধাৰত ভোট সুৰক্ষিত কৰাৰ বাবে গ্ৰহণ কৰা অন্যতম পদ্ধতি।"

১৫. বিদ্বান ন্যায়াধীশগৰাকীয়ে এই আদালতৰ এ.আই.আৰ. ১৯৮৪ এছ.চি. ৩৯৬-ত প্ৰতিবেদিত **হৰি ৰাম বনাম হীৰা সিং** গোচৰত দিয়া ৰায়দানৰ কথা উল্লেখ কৰে, য'ত কোৱা হৈছে যে নিৰ্বাচনী তালিকা আৰু প্ৰতিপৰ্ণসমূহ সীমিতভাৱে বিচাৰিব লাগে, আৰু কেৱল তেতিয়াহে যেতিয়া পৰ্যাপ্ত উপকৰণ আদালতৰ সন্মুখত ৰখা হয়। তেওঁ ২০০৯(৫) এছ. চি. চি. ২৯০-ত প্ৰতিবেদিত এই আদালতৰ **ফুলেনা সিং বনাম বিজয় কুমাৰ সিনহা** গোচৰৰ ৰায়ৰ কথাও উল্লেখ কৰে য'ত কোৱা হৈছিল যে য'ত গোচৰ স্পষ্ট, তেনে ক্ষেত্ৰত ১৭-এ প্ৰ-পত্ৰত ভোটাৰৰ পঞ্জীয়নৰ নথি পৰীক্ষা কৰাটো অনুমোদিত হ'ব। বিদ্বান ন্যায়াধীশগৰাকীয়ে ৰায় দিছিল যে আনৰ নামত ভোটদান কৰা হৈছে নে নাই সেইটো সিদ্ধান্ত ল'বলৈ চৰকাৰী নথিয়েই আটাইতকৈ নিৰ্ভৰযোগ্য প্ৰমাণ হ'ব, আৰু তাৰ পিছত ১৩-(অনুসূচীত জনজাতি) ইটানগৰ বিধানসভা সমষ্টিৰ ৩৮-টা ভোটকেন্দ্ৰৰ পৰা ভোটাৰ পঞ্জীৰ প্ৰ-পত্ৰ ১৭ক-ৰ প্ৰতিপৰ্ণৰ অভিলেখ বিচাৰি আদেশ প্ৰদান কৰে, যিটো আদেশ আপীলকাৰীয়ে পূৰ্বে এছ.এল.পি. দাখিল কৰি প্ৰত্যাহ্বান জনাইছিল।

১৬. এই পূৰ্বৰ আবেদনখন ২০১২ চনৰ দেৱানী আপীল নং ১৫৩৯ হিচাপে নম্বৰ দিয়া হৈছিল যিটোৰ সিদ্ধান্ত এই আদালতে ২.১২.২০১২ তাৰিখে লৈছিল। আপীলকাৰীৰ হৈ উল্লেখ কৰা হৈছিল যে নিৰ্বাচনী আবেদনখন বুথ দখল কৰাৰ দুৰ্নীতিগ্ৰস্ত প্ৰথাৰ ভিত্তিত দাখিল কৰা হৈছে, আৰু ১ নং প্ৰতিবাদীৰ হৈ যিটো প্ৰচাৰ কৰা হৈছে সেয়া আছিল আপীলকাৰীৰ ফালৰ পৰা অন্যৰ নামত ভোটদান/দ্বৈত ভোটদানৰ অভিযোগ। আপীলকাৰীৰ হৈ যুক্তি দিয়া হৈছিল যে

বুথ দখল কৰাটো ১৯৫১ চনৰ আইনৰ ধাৰা ১৩৫এ-ৰ সৈতে পঢ়া ধাৰা ১২৩ (৮)ৰ অধীনত এক নিৰ্দিষ্ট দুৰ্নীতিপূৰ্ণ প্ৰথা। বুথ দখলৰ ক্ষেত্ৰত বল প্ৰয়োগ কৰা হয়, আনহাতে অন্যৰ নামত ভোটদান বা দ্বৈত ভোটদান প্ৰৱঞ্চনাৰে কৰা হয়। এই যুক্তি এই আদালতে গ্ৰহণ কৰিছিল। ইয়াৰ বাহিৰেও অন্যৰ নামত ভোটদান বা দ্বৈত ভোটদানৰ ফলত ভোট গ্ৰহণ ত্ৰুটিপূৰ্ণ হ'ব, যিটো আইনখনৰ ধাৰা ১০০(১) (ডি) (iii)-ৰ অধীনত এটা নিৰ্বাচন বাতিল ঘোষণা কৰাৰ আন এটা ভিত্তি, আৰু এই ভিত্তিটো আবেদনখনত উল্লেখ কৰা হোৱা নাছিল বা ইয়াৰ ওপৰত বিচাৰৰ বাবে কোনো বিষয় উত্থাপন কৰা হোৱা নাছিল। আপীলকাৰীৰ হৈ যুক্তি দিয়া হৈছিল যে দ্বৈত ভোটদান বা অন্যৰ নামত ভোটদান বুথ কেপচাৰৰ দিশ হিচাপে গণ্য কৰিব নোৱাৰি যিটো এই আদালতেও গ্ৰহণ কৰিছিল।

১৭. এই আদালতে ২০১২ চনৰ দেৱানী আপীল নং ১৫৩৯ ৰ সিদ্ধান্ত লওঁতে লক্ষ্য কৰিছিল যে অন্যৰ নামত ভোটদানৰ বা দ্বৈত ভোটদানৰ কোনো আবেদনৰ ন্যায্যতা প্ৰদান কৰিবলৈ কোনো প্ৰমাণ নাছিল। সেয়েহে, এই আদালতে উক্ত আপীলত ৰায় দিছিল যে এনেদৰে স্পষ্ট হৈছিল যে, প্ৰথম প্ৰতিবাদীয়ে, বুথ দখল বা অন্যৰ নামত ভোটদান কৰাৰ সন্দৰ্ভত কোনো প্ৰমাণ দাখিল কৰাত কৰাত ব্যৰ্থ হোৱাৰ বাবে, ইটানগৰ সমষ্টিৰ পৰা ভোটাৰ পঞ্জীয়নৰ ৰেকৰ্ড আমন্ত্ৰণ জনাই নিজৰ গোচৰটো আগবঢ়াবলৈ নিৰ্দিষ্ট উদ্দেশ্যবিহীন তথা সামঞ্জস্যহীন অনুসন্ধান কৰিবলৈ চেষ্টা কৰি আছিল, যাতে তেওঁ দ্বৈত ভোটদানৰ অভিযোগৰ সমৰ্থন কৰিব পাৰে। আপীলকাৰীৰ অনুৰোধত তালী সমষ্টিত বুথসমূহ দখল কৰা বা দ্বৈত ভোটদান বা আনৰ নামত ভোটদান কৰা বুলি অভিযোগ উত্থাপন কৰা ব্যক্তিসকলৰ সন্দৰ্ভত কোনো প্ৰমাণৰ অভাৱত এনে কোনো অনুমান উলিয়াব নোৱাৰিলেহেঁতেন। সেয়েহে বিদ্বান একক ন্যায়াধীশে প্ৰথম প্ৰতিবাদীয়ে কৰা দ্বিতীয়খন আবেদনৰ অনুমতি দিয়াত স্পষ্টভাৱে ভুল কৰিছিল।

১৮. ওপৰৰ কথাখিনিৰ পৰা দেখা যায় যে বিদ্বান ন্যায়াধীশগৰাকীয়ে ২০১০ চনৰ বিবিধ গোচৰ নং ৫ (এপি)-ৰ সিদ্ধান্ত লওঁতে এই আদালতে ফুলেনা সিঙৰ (উপৰোক্ত) গোচৰত দিয়া ৰায়দানৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিছিল যাতে ইটানগৰ ১৩-(অনুসূচীত জনজাতি)-ৰ আসনৰ ৩৮টা ভোটকেন্দ্ৰৰ ভোটাৰ পঞ্জীৰ প্ৰতিপৰ্ণৰ নথি ১৭-এ দাখিল কৰিবলৈ দিয়া নিৰ্দেশনা ন্যায্যতা প্ৰদান কৰিব পৰা যায়। সেয়েহে এই আদালতে ২০১২ চনৰ দেৱানী আপীল ১৫৩৯-ৰ সিদ্ধান্ত লওঁতে ফুলিনা সিঙৰ গোচৰৰ সিদ্ধান্তৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰিছিল, আৰু আদালতত এনে নথি দাখিল কৰাৰ ক্ষেত্ৰত সঠিক আইনী স্থিতিৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰিছিল। ইয়াত এই আদালতৰ সংবিধান বিচাৰপীঠৰ ৰাম সেৱক যাদব বনাম হুছেইন কামিল কিড়ৱাই, এ.আই.আৰ. ১৯৬৪ এছ.চি. ১২৪৯-ত প্ৰকাশিত ৰায়দানৰ কথা উল্লেখ কৰা হৈছিল, য'ত মত পোষণ কৰা হৈছিল যে, বেলট পেপাৰৰ গোপনীয়তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি পৰিদৰ্শনৰ আদেশ স্বাভাৱিকভাৱে প্ৰদান কৰিব নোৱাৰি। এনে আদেশ বিচৰাৰ বাবে দুটা চৰ্ত পূৰণ কৰিব লাগিব:

(i) যে নিৰ্বাচন বাতিলৰ বাবে কৰা আবেদনত সেই বস্তুগত তথ্যৰ পৰ্যাপ্ত বিবৃতি আছে, যাৰ ওপৰত আবেদনকাৰীৰ গোচৰৰ সমৰ্থনত নিৰ্ভৰ কৰে; আৰু

(ii) ন্যায়াধিকৰণে প্ৰথম দৰ্শনত সন্তুষ্ট যে বিবাদৰ সিদ্ধান্ত ল'বলৈ আৰু পক্ষসমূহৰ মাজত সম্পূৰ্ণ ন্যায় স্থাপন কৰিবলৈ, বেলট পেপাৰসমূহ পৰিদৰ্শন কৰাটো প্ৰয়োজনীয়।

কিন্তু আবেদনখনত উত্থাপিত অস্পষ্ট যুক্তিৰ সমৰ্থনত বা এনে যুক্তিৰ সমৰ্থনত নথকা বস্তুগত তথ্যৰ সমৰ্থনত বেলট পেপাৰ প্ৰদৰ্শনৰ নিৰ্দেশ দিব নোৱাৰি। বৰ্তমানৰ গোচৰটোত প্ৰ-পত্ৰ ১৭-এ-ত ভোটৰ প্ৰতিপৰ্ণ দাখিল কৰাটো ন্যায্যতা প্ৰদান কৰিব পৰাকৈ কোনো প্ৰমাণ নাছিল আৰু সেয়েহে এই আদালতে উক্ত দেৱানী আপীলৰ অনুমতি দি ২.২.২০১২ তাৰিখৰ ৰায় আৰু আদেশৰ দ্বাৰা বিবিধ গোচৰ (ই পি) নং ০৫(এ পি)/২০১০ খাৰিজ কৰে।

১৯. ৰেকৰ্ডত পোৱা তথ্যই স্পষ্টভাৱে দেখুৱাইছিল যে প্ৰথম প্ৰতিবাদীয়ে কিছুমান ভোটকেন্দ্ৰত বিপুল ভোট লাভ কৰিছিল, আনহাতে আপীলকাৰীয়ে আন ভোটকেন্দ্ৰত একেধৰণে বিপুল ভোট লাভ কৰিছিল। প্ৰথম প্ৰতিবাদীয়ে প্ৰকৃততে স্বীকাৰ কৰিছিল যে যিকোনো বিশেষ ভোটকেন্দ্ৰত প্ৰাৰ্থীয়ে অধিক ভোট লাভ কৰিব নে নকৰে সেয়া প্ৰাৰ্থীৰ জনপ্ৰিয়তাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে। ধাৰা ১০০(১)(ডি)-ৰ অধীনত নিৰ্বাচন বাতিল ঘোষণা কৰাৰ বাবে ভোটৰ অনুচিত গ্ৰহণৰ ভিত্তি উত্থাপন হ'ব পাৰে বুলি ধৰি লৈ এই আদালতে চি এ নং ১৫৩৯/২০১২-ৰ সিদ্ধান্তত তলত দিয়া ধৰণে উল্লেখ কৰিছে:-

> *"২৮. ইয়াৰ উপৰিও অনুচিত ভোট গ্ৰহণৰ ভিত্তিত এজন প্ৰাৰ্থীয়ে ১৯৫১ চনৰ আইনৰ ধাৰা ১০০(১)(ডি)-ৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি দেখুৱাব লাগিব যে নিৰ্বাচিত প্ৰাৰ্থীৰ ক্ষেত্ৰত নিৰ্বাচনত কেনেকৈ ভৌতিকভাৱে প্ৰভাৱ পৰিছিল। প্ৰথম প্ৰতিবাদীয়ে উল্লেখ কৰিছে যে প্ৰায় ১৩০৪ জন ভোটাৰ দ্বৈত প্ৰৱেশ কৰিছিল। প্ৰমাণৰ ভিত্তিত প্ৰতিবাতী নং ১-ৰ অভিযোগ কেৱল ৰয়িং আৰু ৰুহি ভোটকেন্দ্ৰৰ সন্দৰ্ভত আছিল। এই দুয়োটা ভোটকেন্দ্ৰতে আপীলকাৰীয়ে একেলগে পোৱা ভোটৰ সংখ্যা ১৮৭৩। আপীলকাৰীয়ে ২৭১৩ ভোটৰ ব্যৱধানত জয়ী হৈছে। সেয়েহে নিৰ্বাচনৰ ফলাফল ভৌতিকভাৱে প্ৰভাৱিত হোৱা বুলি প্ৰাথমিক দৃষ্টিত গোচৰৰ অভাৱতো দ্বিতীয়খন আবেদন সেই ভিত্তিতো বিবেচনা কৰিব নোৱাৰিলেহেঁতেন।"*

২০. গতিকে এই আদালতে ১৩-ইটানগৰ (অনুসূচীত জনজাতি) বিধানসভা সমষ্টিৰ ৩৮টা ভোটকেন্দ্ৰৰ পৰা প্ৰপত্ৰ ১৭(এ)ত ভোটাৰৰ প্ৰতিপৰ্ণৰ নথি বিচাৰিব পৰা যায় নেকি সেই বিষয়টো বিবেচনা কৰে। ই নিৰ্বাচনৰ সঞ্চালনৰ নিয়মাৱলী, ১৯৬১-ৰ ৯৩ নং নিয়মৰ প্ৰাসংগিক বিধানসমূহ আৰু বিষয়টোক নিয়ন্ত্ৰণ কৰা ৰায়সমূহ পৰীক্ষা কৰে আৰু ৰাম সেৱক যাদৱ (উপৰোক্ত) গোচৰৰ ক্ষেত্ৰতো ৰায় দিয়ে যে আবেদনখনত উত্থাপন কৰা তথ্যসমূহে সমৰ্থন নকৰা অস্পষ্ট যুক্তিসমূহ সমৰ্থন কৰিবলৈ বা এনে যুক্তিসমুহৰ সমৰ্থনত প্ৰমাণ দাখিল কৰিবলৈ

বেলট পেপাৰ প্ৰদৰ্শনৰ নিৰ্দেশ দিব নোৱাৰি। সেয়েহে এই আদালতে সেই আপীলৰ অনুমতি দি ১৪.৯.২০১০ তাৰিখৰ ৰায় আৰু আদেশ বাতিল কৰি ২৯.৬.২০১০ তাৰিখৰ বিবিধ গোচৰ নং ৫ (এ.পি.)/২০১০ খাৰিজ কৰে। মাৰ্কিয়ো টাডো বনাম টাকাম ছোৰাং আৰু অন্যান্যৰ গোচৰত ২০১২ চনৰ দেৱানী আপীল ১৫৩৯ ৰ ৰায়টো ২০১২ (৩) এছ.চি.চি. ২৩৬-ত প্ৰকাশিত হৈছে।

২১. এই পটভূমিত যেতিয়া বিষয়টো আগবাঢ়িছিল তেতিয়া আদালতৰ বাবে সেই নথি পুনৰ আহ্বান কৰাৰ কোনো সুযোগ নাছিল। বিদ্বান ন্যায়াধীশে তথাপিও ২০১০ চনৰ বিবিধ গোচৰ (ইপি) ০৬ (এপি)-ৰ ওপৰত ১৯.৩.২০১২ তাৰিখে এটা আদেশ প্ৰদান কৰি কয় যে :-

> *"ইতিমধ্যে জিলা নিৰ্বাচন কৰ্তৃপক্ষৰ পৰা ছীল কৰা আৱৰণৰ অধীনত সংগ্ৰহ কৰা ভোটাৰ পঞ্জী (প্ৰ-পত্ৰ ১৭ক) সমূহ প্ৰপত্ৰ ১৭ক-ত থকা স্বাক্ষৰ/আঙুলিৰ চাপৰ বৈজ্ঞানিক পৰীক্ষা আৰু সত্যতা নিৰূপন কৰিবলৈ আৰু প্ৰ-পত্ৰ ১৭ক (ভোটাৰ পঞ্জী)ত থকা বুঢ়া আঙুলিৰ ছাপ আৰু স্বাক্ষৰসমূহ সংশ্লিষ্ট প্ৰকৃত ভোটাৰসকলৰ ব্যক্তিগত নামত একচেটিয়াভাৱে আৰু প্ৰৱঞ্চনামূলকভাৱে কেইগৰাকীমান ব্যক্তিৰ দ্বাৰা প্ৰদান কৰা হৈছিল নেকি সেয়া নিৰূপন কৰিবলৈ আৰু এনে বৈজ্ঞানিক পৰীক্ষা/নিৰুপনৰ পিছত এই আদালতৰ পঞ্জীয়কৰ কাৰ্যালয়ত দাখিল কৰিব পৰাকৈ ৩ মে', ২০১২ তাৰিখৰ ভিতৰত ছীল কৰা আৱৰণৰ ভিতৰত প্ৰতিবেদন দাখিল কৰিবলৈ অনুৰোধ কৰি অৰুণাচল প্ৰদেশৰ বান্দৰদেৱাৰ আৰক্ষী প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰৰ আঞ্চলিক ফৰেনছিক বিজ্ঞান পৰীক্ষাগাৰ (এফএছএল)ৰ সঞ্চালকালৈ প্ৰেৰণ কৰাটো যুক্তিসংগত বুলি বিবেচিত হৈছে। পঞ্জীয়কৰ কাৰ্যালয়ক সেই অনুসাৰে ব্যৱস্থা ল'বলৈ নিৰ্দেশ দিয়া হৈছিল।"*

বিদ্বান ন্যায়াধীশে গৃহীত কৰা ১৯.৩.২০১২ তাৰিখৰ এই আদেশক আপীলকাৰীয়ে বিশেষ অনুমতি আবেদন নং ১২৭০৭/২০১২ দাখিল কৰি প্ৰত্যাহ্বান জনায় আৰু কয় যে এই আদালতে দেৱানী আপীল নং ১৫৩৯/২০১২-ত দিয়া ৰায় আৰু আদেশৰ বিৰুদ্ধে এনে আদেশ দিব নোৱাৰি। কিন্তু আপীলকাৰীয়ে, পৰৱৰ্তী সময়ত, ২০১২ চনৰ এছ.এল.পি. নং ১২৭০৭-ত

উত্থাপিত প্ৰশ্নসমূহৰ ওপৰত, মুখ্য নিৰ্বাচনী আবেদনৰ সিদ্ধান্ত লোৱাৰ সময়ত মত পোষণ কৰাৰ স্বাধীনতা সাপেক্ষে, প্ৰত্যাহাৰ কৰে।

২২. বিদ্বান ন্যায়াধীশে আঙুলিৰ চাপৰ বিশেষজ্ঞ আদালতৰ সাক্ষী নং ৩-কে ধৰি আদালতৰ সাক্ষীসকলক পৰীক্ষা কৰে। ইয়াৰ পিছত আদালতে প্ৰতিপক্ষৰ সাক্ষীসকলক পৰীক্ষা কৰে আৰু দুয়োপক্ষৰ অধিবক্তাৰ যুক্তি শুনাৰ পিছত আবেদনকাৰীৰ নিৰ্বাচন আবেদনৰ অনুমতি দিয়ে আৰু আবেদনকাৰীৰ নিৰ্বাচন বাতিল বুলি ৰায় দিয়ে। বিদ্বান ন্যায়াধীশগৰাকীয়ে কৰা ভোটৰ গণনাৰ ভিত্তিত তেওঁ ৰায় দিয়ে যে প্ৰথম প্ৰতিবাদীয়ে অধিক ভোট লাভ কৰিছে, আৰু সেয়েহে তেওঁক সংশ্লিষ্ট সমষ্টিৰ পৰা নিৰ্বাচিত হোৱা বুলি ঘোষণা কৰে। এয়াই সেই আদেশ, যিটো প্ৰত্যাহ্বান জনোৱা হৈছে।

২৩. এতিয়া, ওপৰৰ বৰ্ণনাৰ পৰা দেখা যায় যে, নিৰ্বাচনী আবেদনখন কেৱল বুথ দখলৰ ভিত্তিত দাখিল কৰা হৈছিল। ১ নং প্ৰতিবাদীয়ে নিজেই স্বীকাৰ কৰিছিল যে তেওঁ বুথ কেপচাৰৰ কাৰ্য্যটোৰ সৈতে জড়িত কোনো ব্যক্তিৰ নাম ক'ব নোৱাৰে। নথিত থকা প্ৰমাণসমূহে স্পষ্টভাৱে দেখুৱাইছে যে, কিছুমান অভিযোগৰ বাহিৰে, ইয়াৰ সমৰ্থনত কোনো গুৰুত্বপূৰ্ণ প্ৰমাণ নাছিল। আবেদনকাৰীয়ে আনৰ নামত ভোটদান আৰু দ্বৈত ভোটদানক বুথ দখলৰ এটা দিশ হিচাপে দাবী কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। এই আদালতে ইতিমধ্যে চি এ নং: ১৫৩৯/২০১২ (উপৰোক্ত) ৰায়দান কৰাৰ সময়ত এই যুক্তি নাকচ কৰিছিল যে ভুৱা প্ৰৱঞ্চনা আৰু দ্বৈত ভোট প্ৰৱঞ্চনাৰ সমান হ'ব আৰু ই অনৈতিকভাৱে ভোট গ্ৰহণৰ এটা দিশ হ'ব, বুথ দখলৰ নহয়। বুথ দখলত বল প্ৰয়োগ জড়িত হৈ থাকে আৰু সেইটো প্ৰমাণিত হোৱা নাছিল। অনৈতিকভাৱে ভোট গ্ৰহণৰ ভিত্তিত আবেদন দাখিল কৰা হোৱা নাছিল। যদিও সেই ভিত্তিটো পৰীক্ষা কৰিব লাগিছিল, তথাপিও ১ নং প্ৰতিবাদীয়ে তেওঁৰ সাক্ষত স্বীকাৰ কৰিছিল যে ভুৱা প্ৰৱঞ্চনাৰ দ্বাৰা ভোটদানৰ সন্দৰ্ভত তেওঁৰ কোনো প্ৰত্যক্ষ প্ৰমাণ নাছিল।

২৪. বিদ্বান ন্যায়াধীশে স্পষ্টভাৱে নিজৰ অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ সীমা অতিক্ৰম কৰিছে, হস্তাক্ষৰ আৰু আঙুলিৰ চাপৰ বিশেষজ্ঞক মাতি আনি, আৰু প্ৰ-পত্ৰ **১৭**ক-ৰ নথিৰ সহায়ত ভোটাৰসকলৰ স্বাক্ষৰ আৰু আঙুলিৰ চাপৰ তুলনা কৰিছে, যিটো বৰ্তমানৰ গোচৰটোত স্পষ্টভাৱে অনুমোদিত নহয় বুলি ধৰা হৈছিল। ইয়াৰ উপৰিও ইয়াৰ ফলত আদালতৰ সময় নষ্ট হৈছে, যিটো অতি মূল্যৱান । সাক্ষবোৰ কেইবাটাও তাৰিখত লিপিবদ্ধ কৰা হৈছিল আৰু ৰাজহুৱা বিষয়াকে ধৰি ইমানবোৰ সাক্ষীক তেওঁলোকৰ প্ৰমাণৰ প্ৰয়োজন নহ'লেও মাতি অনা হৈছিল। নিৰ্বাচনী আবেদন এখন প্ৰাৰম্ভিকতে তাৎক্ষণিকভাৱে নাকচ কৰাৰ প্ৰেক্ষাপটত এ.আই.আৰ. **১৯৮৬** এছ..চি **১২৫৩**-ত প্ৰকাশিত **আজাৰ হুছেইন বনাম ৰাজীৱ গান্ধী**ৰ গোচৰৰ **১২** নং অনুচ্ছেদত এই আদালতৰ পৰ্যবেক্ষণসমূহৰ উল্লেখ কৰাটো প্ৰাসংগিক হ'ব, য'ত এনে গোচৰ উত্থাপন কৰা হোৱা নাই। পৰ্যবেক্ষণসমূহ তলত দিয়া ধৰণৰ:

> *"১২. আবেদনকাৰীৰ বিদ্বান অধিবক্তাই পৰৱৰ্তী সময়ত যুক্তি দিছে যে যিকোনো পৰিস্থিতিত দেৱানী কাৰ্যবিধি আইনৰ বিধানৰ অধীনত নিৰ্বাচনী আবেদন তাৎক্ষণিকভাৱে নাকচ কৰাৰ ক্ষমতা প্ৰাৰম্ভিক অৱস্থাত ব্যৱহাৰ কৰা উচিত নহয়। মূলতঃ যুক্তিটো হ'ল যে আদালতে বিচাৰ প্ৰক্ৰিয়া আগবঢ়াই নিব লাগিব, সাক্ষ্য লিপিবদ্ধ কৰিব লাগিব, আৰু নিৰ্বাচনী আবেদনৰ বিচাৰ প্ৰক্ৰিয়াৰ পিছতহে এই সিদ্ধান্ত লোৱা উচিত যে ত্ৰুটিপূৰ্ণ আবেদনৰ সৈতে উপযুক্তভাৱে মোকাবিলা কৰাৰ বাবে দেৱানী কাৰ্যবিধি আইনৰ অধীনত ক্ষমতা প্ৰয়োগ কৰিব লাগে, য'ত কাৰ্য্যৰ কাৰণ প্ৰকাশ কৰা হোৱা নাই। বিদ্বান অধিবক্তাৰ ক্ষেত্ৰত এইটো এটা যুক্তি যিটো বুজাটো কঠিন। **এনে ক্ষমতা প্ৰদানৰ সমগ্ৰ উদ্দেশ্য হৈছে এনে এটা গোচৰ যাতে অৰ্থহীন আৰু বিফল বুলি প্ৰমাণিত নহয়, যাতে আদালতৰ সময় ল'ব নোৱাৰে আৰু প্ৰতিবাদীৰ মন প্ৰয়োগ নহয়। উদ্দেশ্য অবিহনে মূৰৰ ওপৰত অপ্ৰয়োজনীয়ভাৱে ডেমোকলছৰ তৰোৱালখন ওলমি থকাৰ প্ৰয়োজন নাই।**........"*

(গুৰুত্ব আৰোপ কৰা হৈছে)

২৫. ন্যায়াধীশে স্পষ্টভাৱে আওকাণ কৰিছিল যে এই আদালতে ঘোষণা কৰা আইন ভাৰতৰ সংবিধানৰ ১৪১ নং অনুচ্ছেদৰ অধীনত ভাৰতৰ ভূখণ্ডৰ ভিতৰৰ সকলো আদালতৰ বাবে বাধ্যতামূলক, আৰু ন্যায়িক অনুশাসনে তেওঁক সংবিধানৰ আদেশ মানি চলিবলৈ বাধ্য কৰাইছিল। তেওঁ এক অনানুমোদিত অনুশীলনত সোমাইছিল, আৰু আপীলকাৰীয়ে লাভ কৰা ভোটবোৰ কৰ্তন কৰিছিল যিবোৰ তেওঁ অনৈতিক ভোট বুলি বিবেচনা কৰিছিল। বিদ্বান ন্যায়াধীশে ৮-টা ভোটকেন্দ্ৰৰ পৰা আপীলকাৰীৰ ভোট কৰ্তন কৰাটো যথেষ্ট আচৰিত, যিহেতু অভিযোগ কেৱল ৰুহি আৰু ৰয়িং ভোটকেন্দ্ৰৰ সন্দৰ্ভতহে আছিল। এই কৰ্তন কৰি তেওঁ এই সিদ্ধান্তত উপনীত হয় যে ১ নং প্ৰতিবাদীয়ে ৮২৬-টা ভোট বেছি লাভ কৰিছে। ২০১২ চনৰ দেৱানী আপীল নং ১৫৩৯-ত দিয়া ৰায়দানৰ ২৮ নং দফাৰ পৰা দেখা যায় যে প্ৰথম প্ৰতিবাদীৰ গোচৰটো আছিল ১৩০৪-টা নামত ভোটাৰৰ দ্বৈত প্ৰৱেশ। অভিযোগটো কেৱল দুটা ভোটকেন্দ্ৰৰ সন্দৰ্ভতহে আছিল। সেই ভোটকেন্দ্ৰসমূহত আপীলকাৰীয়ে ১৮৭৩-টা ভোট লাভ কৰিছিল। যদিও এই ১৩০৪-টা ভোট বিলোপ কৰিবলগীয়া হয়, তথাপিও ইয়াৰ ফলত ফলাফলত কোনো বস্তুগত প্ৰভাৱ নপৰে, কিয়নো আপীলকাৰীয়ে ২৭১৩টা ভোটৰ ব্যৱধানত জয়লাভ কৰিছিল। সেয়েহে, বিদ্বান ন্যায়াধীশে এই কথাটোক আওকাণ কৰিছিল যে ধাৰা ১০০(১)(ডি)(৩)-ৰ অধীনত ভোটৰ অনুপযুক্ত গ্ৰহণৰ ভিত্তি ল'বলগীয়া হ'লেও, ১ নং প্ৰতিবাদীয়ে আপীলকাৰীৰ নিৰ্বাচনৰ ফলাফলত এনে অনুপযুক্ত ভোট গ্ৰহণৰ ফলত বস্তুগতভাৱে প্ৰভাৱ পৰিছে বুলি প্ৰতিষ্ঠা কৰাত ব্যৰ্থ হৈছে। সেয়েহে বিদ্বান ন্যায়াধীশৰ সিদ্ধান্ত স্পষ্টভাৱে ত্ৰুটিপূৰ্ণ আৰু অযোগ্য আছিল।

২৬. এইদৰে বিদ্বান ন্যায়াধীশে ভোটাৰসকলৰ প্ৰতিপৰ্ণৰ বিষয়টো বিবেচনা কৰিলে যদিও এই আদালতে ইতিমধ্যে চি এ ১৫৩৯/২০১০-ৰ ৰায়দানত ৰায় দিছিল যে বৰ্তমানৰ গোচৰৰ তথ্যত প্ৰতিপৰ্ণৰ আহ্বান কৰাৰ কোনো গোচৰ নাছিল । এনে নহয় যে তেওঁ এই আদালতে

দিয়া ৰায়দানৰ বিষয়ে অজ্ঞাত আছিল । তেওঁ এই ৰায়দানৰ প্ৰসংগ দি কৰি দফা ৯(১)-ত উল্লেখ কৰিছিল যে তেওঁৰ **১৪.৯.২০১০** তাৰিখৰ ৰায় আৰু আদেশৰ বিৰুদ্ধে চি এ নং **১৫৩৯/২০১০**-ক অগ্ৰাধিকাৰ দিয়া হৈছিল । ইয়াৰ পিছত তেওঁ বিশেষভাৱে উল্লেখ কৰিছিল যে উক্ত দেৱানী আপীলখন ২.২.২০১২ তাৰিখৰ ৰায় আৰু আদেশৰ জৰিয়তে অনুমোদিত হৈছিল, যি আৰ. পি. আইনৰ ধাৰা ৮৩(১)-ৰ অধীনত ২০১০ চনৰ পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা এম.চি. (ই পি) নং ৫(এ পি) খাৰিজ কৰা হৈছিল, যিটো (২০১২) ৩ এছচিচি ২৩৬-ত প্ৰকাশিত। ইয়াৰ পিছত অৱশ্যে তেওঁ ২০১০ চনৰ এম. চি. (ই পি) নং ৫(এ পি) খাৰিজ কৰাৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা নিৰ্দেশনাৰ ঠিক বিপৰীতে কাম কৰিবলৈ আগবাঢ়িছিল, যিটো ন্যায়িক অনুশাসনহীনতা আৰু ভাৰতীয় সংবিধানৰ **১৪১** নং অনুচ্ছেদৰ আদেশক অৱজ্ঞা কৰাৰ বাহিৰে আন একো নহয়। এইটো সঁচাকৈয়ে উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ ন্যায়াধীশৰ দৰে উচ্চ পদবীধাৰী ন্যায়াধীশৰ পক্ষে আচৰিত আৰু অতি অনুচিত। কিহে ন্যায়াধীশজনক এনে কৰিবলৈ বাধ্য কৰাইছিল সেয়া বুজাত আমি ব্যৰ্থ হৈছোঁ, যদিও আমি সেই দিশটোলৈ যোৱাৰ পৰা বিৰত থাকোঁ।

২৭. সামৰণি মাৰাৰ আগতে আমি ক'ব পাৰো যে সংবিধানৰ **১৪১** নং অনুচ্ছেদৰ তাৎপৰ্যৰ ওপৰত এই আদালতে স্পষ্ট ৰায় দিয়াৰ পিছতো এনে ন্যায়িক অযুগুত কাৰ্য্যৰ পুনৰাবৃত্তি হোৱাটো দুৰ্ভাগ্যজনক। এইদৰে (১৯৯৭) ৬ এছচিচি ৪৫০ত প্ৰকাশিত **দ্বাৰিকেশ চুগাৰ ইণ্ডাষ্ট্ৰীজ লিমিটেড বনাম প্ৰেম হেভি ইঞ্জিনিয়াৰিং ৱৰ্কছ (পি) লিমিটেড আৰু অন্যান্যৰ** তিনিজনীয়া ন্যায়াধীশৰ বিচাৰপীঠে দিয়া ৰায়দানত এই আদালতে লক্ষ্য কৰিছিল যে,

> *"৩২. যেতিয়া এই আদালতৰ ন্যায়িক ঘোষণাৰ ফলত আইনৰ কোনো স্থিতি ভালদৰে প্ৰতিষ্ঠিত হয়, তেতিয়া উচ্চ ন্যায়ালয়কে ধৰি নিম্ন আদালতে নিষ্পত্তি হোৱা সিদ্ধান্তসমূহক আওকাণ কৰি তাৰ পিছত এনে ন্যায়িক আদেশ গৃহীত কৰাটো ন্যায়িকভাৱে অযুগুত হ'ব যিটো নিষ্পত্তি হোৱা আইনী স্থিতিৰ সম্পূৰ্ণ বিপৰীত। এনে ন্যায়িক বিচাৰৰ অনুমতি দিব নোৱাৰি আৰু নিম্ন আদালতে নিষ্পত্তি হোৱা নীতিসমূহ*

প্ৰয়োগ নকৰাৰ প্ৰৱণতা আৰু পক্ষসমূহৰ কোনো এটাক অন্যায় আৰু অযথা সকাহ প্ৰদান কৰাৰ প্ৰভাৱ থকা বিচিত্ৰ আদেশ গৃহীত কৰাটো আমি তীব্ৰভাৱে নিন্দা কৰোঁ। এই প্ৰৱণতা বন্ধ হোৱাৰ সময় হৈছে।"

আমি **পশ্চিম বংগ ৰাজ্য আৰু অন্যান্য বনাম শিৱানন্দ পাঠক আৰু অন্যান্য** গোচৰৰ ২৮ নং দফাৰ কথাও উল্লেখ কৰিব পাৰো, যিটো (১৯৯৮) ৫ এছচিচি ৫১৩-ত প্ৰকাশিত হৈছে, য'ত এই আদালতে ৰায় দিছে:

"যদি কোনো ৰায় উচ্চতৰ ন্যায়ালয়ে অস্বীকাৰ কৰে, তেন্তে ন্যায়িক অনুশাসনৰ বাবে যিজন ন্যায়াধীশৰ ৰায় বাতিল কৰা হৈছে, তেওঁ সেই ৰায় মানিব লাগিব। একেটা কাৰ্য্যবিধিত বা একেটা পক্ষৰ মাজত হোৱা সমান্তৰাল কাৰ্য্যবিধিত তেওঁ বাতিল কৰা ৰায় পুনৰ প্ৰদান কৰিব নোৱাৰে..."

২৮. এনে পৰিস্থিতিত এই আপীলৰ অনুমতি দি গৌহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ বিদ্বান ন্যায়াধীশে ১২.১১.২০১২ তাৰিখে প্ৰদান কৰা বিবাদিত ৰায় আৰু আদেশ বাতিল কৰাৰ বাহিৰে আমাৰ হাতত আন কোনো বিকল্প নাই। ১ নং প্ৰতিবাদীয়ে দাখিল কৰা ২০০৯ চনৰ নিৰ্বাচন আবেদন নং ১(এ পি), যাক ২০১২ চনৰ নিৰ্বাচন আবেদন নং ১(এ পি) বুলি পুনৰ নম্বৰ দিয়া হৈছিল, সেই আবেদন খাৰিজ কৰা হ'ব। পক্ষসমূহে নিজৰ খৰচ বহন কৰিব।

....

ন্যায়াধীশ জি.এছ. সিংভী

....

ন্যায়াধীশ এইচ. এল. গোখালে

নতুন দিল্লী

তাৰিখ: ১০ মে', ২০১৩

অনুবাদক: হৰ্ষদ্বীপ কলিতা, কনিষ্ঠ অনুবাদক, অনুবাদ শাখা, গৌহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়

DISCLAIMER

"The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation".

"স্থানীয় ভাষালৈ অনূদিত এই ৰায় গোচৰত জড়িত পক্ষই বুজি পোৱাৰ উদ্দেশ্যে সীমিত ব্যৱহাৰৰ বাবেহে। ইয়াৰ বাদে অন্য ক্ষেত্ৰত অনূদিত ৰূপ ব্যৱহৃত নহ'ব। সকলো ব্যৱহাৰিক আৰু বিভাগীয় কামৰ লগতে ৰায়ৰ কাৰ্য্যকৰীকৰণ আৰু ৰূপায়ণৰ ক্ষেত্ৰতো এই ৰায়ৰ ইংৰাজী সংস্কৰণটোৱেই সঠিক বিবেচিত হব।"